

Tabo

1942

Leto „Štajerskega bataljona“

1982

1982

EL FORTIN

3-4

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov ● TABOR je last in vestnik Tabora SPB ● Mnenje Tabora SPB predstavljajo članki, ki so podpisani od glavnega odbora ● Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič ● Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo Lic. Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

TABOR is the voice of the Confederation of the United Slovene Anticommunists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos ● Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Bs. Aires, Argentina.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 362-7215

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 137.176

NAROČNINA: Argentina 80.000.— pesov; Južna Amerika: 10 dolarjev; Evropa - Australija: 12 dolarjev; letalsko 15 dolarjev, za vse države.

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: Inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, (1655), J. L. Suárez — Bs. As., Argentina. Telefon: 766-7513.

SRAMOTA NE BO NIKOLI UMRLA! — Če bi bile resnične vse mistifikacije o Sv. Urhu in vsa zlodela slovenskih domobrancev, katere si je v blodnjah nespečih noči zločincev izmislila v svoj zagovor režimovska propaganda, ne bi nikdar odtehtale grozodejstev, ki jih je komunistična partizanska sodrga izvršila nad branilci Grčaric in Turjaka že jeseni 1943 v množičnih zakopih Jelendola in Mozlja iz katerih šele je kot edina možna posledica zrastle naše dično slovensko domobranstvo da je potem z zverinskim pokolom teh predanih in razoroženih hrabrih bojevnikov za Boga — Narod — Domovino meseca maja in junija 1945 v gozdovih Roga in drugod širom mučeniške slovenske zemlje dokončno dokazala, kaj je bila njena — „osvobodilna vojna“!

Eden izmed skupnih grobov, kjer so v posvečeni zemlji zmaličena trupla mučencev Grčaric in Turjaka našla svoj počitek, ki je postal gromko opozorilo, da slovenski narod pod nobeno okolnostjo in pod nikakšnim pegojem ne sme odnehati v sveti borbi proti brezbožnemu, zverinskemu komunizmu. Ti mučenci so bili nepreslišen poziv za ustanovitev slovenskega domobranstva.

Tabor

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Marzo-Abril 1982

BUENOS AIRES

Marec-April 1982

SIEMPRE IGUALES

Todos los días los órganos de difusión de noticias emiten entre las „novedades“, que el comunismo ha evolucionado, que no es más revolucionario, que no es más sangriento, como en sus primeros tiempos, que han cambiado sus modales y ue no san más „stalinistas“, lo que aparentemente quiere decir, que no se emplea la fuerza ni el crimen ni el terror en su lucha por el poder. En una palabra: el comunismo se ha democratizado. Y a los que cometen los hechos arriba mencionados, emplean la palabra violencia, pero nunca dicen quienes son los violentos.

Hemos oído mucho hablar sobre el diálogo, sobre la coexistencia pacífica, sobre el pacifismo del comunismo. Pero tomemos como el más reciente ejemplo lo acaecido en Polonia. Creemos, que no hace falta ningún comentario al respecto.

Por sus obras los conoceremos. Así reza un dicho muy antiguo. Y son justo las obras las que en nada han cambiado los metodos comunistas. Las palabras han quedado meras palabras y los hechos han quedado los hechos de siempre: nuevas vidas han sido segadas, nuevas víctimas han caído.

Los agentes rojos han cometido nuevos crímenes, ordenados por sus quasi pacíficos amos y para ellos esto significa el camino hasta el poder.

Mientras cierta gente prefiere el diálogo, mientras los otros prefieren la coexistencia pacífica, están cayendo víctimas.

Nosotros, los sobrevivientes luchadores anticomunistas de un pequeño pueblo, no podemos aceptar los engaños, ni creer en la palabra comunista.

Estos nuevos sacrificios nos fortifican y nos convencen una vez más, que nuestra lucha por DIOS — PUEBLO — PATRIA, es justa y que debemos estrechar aún más nuestras filas para que estos ideales salgan victoriosos por el bien de toda la humanidad.

V E D N O E N A K I

Poročevalske agencije vsega sveta vsak dan poročajo med „novicami“, da je komunizem napredoval v svojem razvoju, da ni več revolucionaren, da ni več krvoločn, kot je to bil v svojih začetkih, da je spremenil svoje obnašanje, in da niso več stalinisti, kar naj bi značilo, da ne uporabljajo več sile in zločinov za doseg oblasti. Z eno besedo: komunizem se je demokratiziral. Za vse ono, kar smo poprej navedli pa iste agencije uporabljajo besedo nasilje, toda nikoli ne povedo, kdo so nasilniki.

Mnogo smo slišali o dialogu, o mirnem sožitju, o pacifizmu komunizma. Toda pogledjmo samo najnovejši primer, kaj se godi na Poljskem.

Mislimo, da komentar tu ni potreben.

Po njihovih delih jih boste spoznali. Tako pravi star rek. In prav dela so, kjer se niso komunistične metode nič spremenile. Besede ostajajo zgolj besede in dejstva so ostala dejstva kot popreje: nova življenja so padla, nove žrtve so padle.

Rdeči agenti so izvršili nove zločine, katere so jim zapovedali njihovi tako imenovani miroljubni gospodarji, saj njim pomeni to samo pot do oblasti. Medtem ko nekateri dajejo prednost dialogu, medtem ko zopet drugi dajejo prednost mirni koegzistenci, v tem istem času padajo nove žrtve.

Mi, preživeli protikomunistični borci malega naroda, ne moremo sprejeti prevar niti verjeti besedam komunistov. Te nove žrtve nas samo krepijo in prepričujejo še enkrat, da je naša borba za BOGA — NAROD — DOMOVINO pravična in da moramo še bolj strniti naše vrste, da bodo ti ideali izšli zmagoviti v dobro vsega človeštva.

Pričetki narodne borbe za samoohranitev

(Prva ilegala)

Dokler bo narodom najvišja vrednota — svoboda, bodo skozi zgodovino svetilniki možje, ki so to vrednoto cenili bolj kot svoje lastno življenje, pa naj so že v borbi zmagali ali pa padli.

I.

Obdobje od aprila 1941 do pričetka 1942 je morda najbolj razburkana doba v slovenski medvojni zgodovini. Predvojne politične stranke so vsaka na svoj način začele organizirati svoje članstvo za borbo proti okupatorjem, vendar tesnih vezi in enotnega načrta, kako izvesti organizacijo vsenarodnega odpora, ni bilo. Ta kaotični položaj so temeljito izrabili komunisti, ki

so se za nastalo situacijo temeljito pripravljali že dolga leta. Njihov načrt je bil jasen, odločen in brezkompromisen — izvesti komunistično revolucijo in vzpostaviti komunistično vladavino v deželi. Organizatorji ilegalnega delovanja tradicionalnih političnih strank so vsak v svojem okolju skušali organizirati mrežo svojih zastopnikov za bodočo borbo proti sovražnikom slovenskega naroda. Iskali so veze med seboj in med drugim tudi s komunisti, katerih aktivnost je bila znana vsem.

Medtem ko je vse delovanje tradicionalnih strank slonelo na jugoslovanski osnovi, zlasti še potem, ko so bile vzpostavljene zveze z emigrantsko vlado in ko je ta vlada imenovala generala Mihajlovića za ministra vojske in mornarice, je vse komunistično delovanje bilo izrazito protijugoslovansko. OF je s pogrevanjem panslavizma maskirala komunizem.

Komunisti so se pridno vdinjali v delovanje skupin v Slovenski Zavezi in na ta način spoznali, kdo so organizatorji narodnega odpora in kaj se sploh pripravlja. Zato ni čudno, da so že leta 1941 s svojimi morilnimi trojkami udarili prav v jedro organizacije narodnega odpora. Komunisti so trepetali pred nastankom močne nacionalne gverile, ki bi zavrla vsak pritok mladine v partizanske enote, odvzela pomen njihovega obstanka in tako uničila možnost, da pod masko osvobodilnega boja uresničijo komunistično revolucijo. Komunistično dnevno povelje tistih dni je bilo jasno: na vsak način preprečiti, da bi šli nacionalisti v gozd. Torej so se komunisti bali nasprotnikov v gozdu in zato so s tako ihto hiteli s pripravami za svoj lastni nastop pod krinko OF. Poleg priprav za formiranje oboroženih oddelkov OF so komunisti začeli z načrtnim pobijanjem vseh onih, ki bi utegnili organizirati nacionalni oborožen odred v Sloveniji.

Komunisti so tedaj uspevali, ker so vedeli, kaj hočejo in so pri zasledovanju svojega cilja bili enotni in odločni. Protikomunistični tabor pa je cincal in čakal na „ugoden trenutek“ na mednarodni pozornici. Nacionalni pokret je priznal Mihajlovića za svojega poveljnika in ni kazal nobenega nezaupanja do njega. Mihajlović je bil v Sloveniji dobro znan, ker je bil načelnik štaba za utrjevanje, komandant celjskega 59. polka in se je zlasti v celjskih narodnih krogih udejstvoval. Nasprotno, Mihajloviću so zaupali, ne pa srbskim centralističnim krogom.

Tudi izbira Avšiča za komandanta Slovenije, bi bila dobra, če ne bi ta presedlal, kar tedaj Mihajlović ni mogel predvidevati. Izbira Novaka za komandanta JVVd za Slovenijo je bila nesrečnejša, toda Mihajlović ni imel kaj izbrati, saj noben od višjih oficirjev ni hotel v gozd. Po 19. marcu 1942 pa so bili skoro vsi oficirji v internaciji.

V teh kaotičnih razmerah v prvih mesecih leta 1942 se je torej formirala prva četniška enota, o kateri smo že poročali v Taboru št. 1-2, 1982. Maša je bila ta prva slovenska četniška skupina, toda v dušah teh mladih borcev je žarel mogočen plamen idealizma in odločnosti borbe za svobodo slovenskega naroda. V tej enoti so bili štirje oficirji in dva podofi-

cirja, ostali pa mladeniči vseh slojev, med njimi pet študentov. V noči od 17.-18. maja 1942. je ta skupina odšla izpod Sv. Urha proti Dolenjski. Še tisto noč se je v okolico priklatlila II. Grupa partizanskih odredov z nalogo, da uniči četniško skupino. Ker te niso dosegli, so se maščevali nad domačini v okolici zbiralnega taborišča. Da, komunisti so na vsak način skušali uničiti vsak nacionalni nastop. Mladi idealisti so odšli v boj in se za par dni utaborili pri Vodicaх blizu Vidma, kjer so jih na Binkoštni ponedeljek, 25. maja, 1942. partizani zahrbtno napadli. To je torej bil prvi spopad s partizani, katerega so pričeli partizani in ne četniki. Napad na četnike je po partizanskih virih izvedel III. bataljon notranjskega odreda približno 40 po številu. Partizani so obkolili četniško taborišče in v jurišnem naskoku skušali vdreti v taborišče, kar pa se jim ni posrečilo, kajti kapetan Vasiljevič je situacijo spoznal in s protitudarom odbil napadajoče partizane, ki so nato pobegnili z bojišča. Borba pri Vodicaх je vsekakor važni mejnik naše borbe proti sovražnikom slovenskega naroda in pričetek revolucije, ki so jo zanetili komunisti in ki je terjala na deset tisoče žrtev.

(Preživeli borec
sedemnajstorice.)

II.

(P o h o d p r o t i D o l e n j s k i)

V dneh od 20. do 26. maja 1942 so slovenski četniki prišli v prvi kontakt s partizanskimi patroljami, kajti tisti čas je jedro partizanske aktivnosti bilo prav v Dobropoljski dolini. IOOF se je nahajal v Jauhah, prav na robu Dobropoljske doline, in tam sta bila dva partizanska odreda: Dolenjski in štajerski. Bojne trojke četniškega odreda so patroljirale na istem terenu in tako prišle v kontakt s partizanskimi patroljami. Od njih so četniki zvedeli za način njihovega delovanja, način pozdravljanja (dvignjena pest in „smrt fašizmu-svoboda narodu). Zaradi obširne partizanske aktivnosti četniškim patroljam ni kazalo drugega, kot da so se izdajali za partizane. Toda ta krinka ni trajala dolgo.

V noči od 21.-22. maja je ena od četniških trojk odšla v vas Kompolje, da od tam prinese skrito orožje za edinico. Patrolja je zašla v sršenovo gnezdo, kajti tedaj so partizani v Kompoljah imeli zborovanje, katerega se je udeležila vsa partizanska (komunistična) elita, med njimi Kardelj, Dermastja, Avšič, Fajfar in Kidrič. Četniška trojka je zbežala iz tega obroča, toda partizanske straže so takoj ugotovile, da je nekaj narobe. Zborovanja je bilo konec in IOOF se je nemudoma umaknil nazaj v Jauhe. Ni trajalo dolgo, da so partizani ugotovili, da se mora na terenu Dobrega polja nahajati neka nepartizanska skupina in to gotovo nobena druga kot tista, ki je bila formirana pri Sv. Urhu. Partizani so po posvetovanju zbrali razpolagajoče jim sile in napadli četnike pri Vodicaх, kot je bilo omenjeno v prejšnjem odstavku.

Kako tragično in usodno je dejstvo, da četniki tiste dni niso bili spo-

sobni udariti v partizansko sršenovo gnezdo. Bili so premalo številni, slabo oboroženi in brez pravih izkušenj. Zopet ista napaka: premalo in prepozno.

Naslednji dan po borbi pri Vodicaх je mali četniški odred krenil na pot proti Dolenjski. V Dobrempolju so se mu pridružili štirje borci, kapetan Jože Lesjak pa je odšel v Ljubljano, tako, da je odred tedaj štel 20 mož. Odred se je za kratek čas utaboril nad Žužemberkom in tam vzpostavil zvezo s terensko mrežo v Žužemberku. Poveljnik odreda kapetan Milan Kranjc je namreč imel sporočilo, da se bo odredu pridružilo okoli 30 borcev iz okolice Žužemberka, in to z vso potrebno bojno opremo. Na žalost temu ni bilo tako in po par dneh zadrževanja v tej okolici je odred brez ojačanja krenil dalje proti Dolenjski — v Gorjance.

Prvotni načrt je bil, zadrževati se dalj časa v okolici Žužemberka, kajti tja bi morali priti tudi prostovoljci iz Primskovega. Razlog za nagli odhod je bil enostaven; odred je bil vse premajhen, da bi mogel dalj časa ostati na tem področju, po katerem so patroljirale partizanske patrolje, ki so iskale sled za četniškim odredom, ki se jim je izmuznil iz Dobrepoljske doline.

Mnogo bi se dalo zabeležiti, zakaj je dotok prostovoljcev v prvi četniški odred bil tako pičel in kje je razlog, da organizirani fantje niso šli na teren; toda to ni namen tega članka. Prav pa je, da na tem mestu povemo, da naša terenska mreža ni funkcionirala in da je bilo med organizatorji vse polno nezaupljivosti in zmedenosti. Še bolj usodno pa je dejstvo, da so nekateri od Žužemberških četniških prostovoljcev prišli v partizanske roke, ki so jih nato vključili v svoje edinice. Partizani so namreč po odhodu četniškega odreda izvedli izzivalne akcije na Italjane in tako prisilili mlade fante, da so bežali v gozd, v strahu pred italjanskimi represlijami; tam pa so jih partizani enostavno mobilizirali. Tako so torej partizani številčno rastle in tudi prišli do potrebnega orožja.

Četniški odred je 28. maja po daljšem maršu končno prišel v okolico št. Jošta pri Stopičah. Tu so bile vzpostavljene zveze z zaupniki v Novem mestu. Preko teh zvez je odred dobil sporočilo, da se pri Potov Vrhov nahaja četniška skupina pod vodstvom kapetana Stamenkovića in da jo Italijani napadajo. To je bila grupa Mirnopečanov, ki se je zbrala pri Velikih Škrjancih po binkoštni mobilizaciji. Dvanajst borcev je bilo v tej skupini iz Mirne peči, devet pa iz Stopič. To skupino so italijanske patrolje zasledile (kdo ve, kako) in jo iznenada napadle. Da je bila zadeva še bolj tragična, so z druge strani to skupino napadli tudi partizani. Bila je razbita, fantje so se razbežali. Nekaj od teh so kasneje partizani mobilizirali, nekaj je bilo interniranih, ostali pa so se priključili prvemu četniškemu odredu pri št. Joštu.

Že od aprila 1942 so partizanski terenci ogrožali naše fante, vse, ki niso soglašali z njihovimi načrti. To ogrožanje je prišlo do viška zlasti v okolici Novega mesta in Mirne peči, kakor tudi v št. Rupertski dolini. Toda fantje tedaj niso imeli kam iti, na drugi strani pa mnogi niso vedeli,

kaj se skriva za OF in partizanstvom; kajti mnogi so partizane smatrali za četniško domeno.

Medtem ko so se partizani hitro množili v tistih prvih mesecih 1942. leta, je četniški odred ostal številčno šibak. Zakaj tako, se človek še danes sprašuje, kot se je spraševal pred 40 leti. Naši organizatorji so na vsak način skušali ščititi ljudstvo, preprečiti žrtve, češ, vojna bo še dolga in treba je ohraniti narodne sile za končni obračun. Fantje, ki so bili v nevarnosti, bi sicer šli v ilegalo, toda zdelo se jim je vse preveč tvegano; zlasti še, ker je četniška skupina bila številčno tako šibka.

To in pa strah pred partizani je gotovo važna postavka za počasen napredek ilegalnega dela. Nesmiselna pa je komunistična trditev, da so ljudske množice na strani OF. Resnica je le ta, da so se ljudje partizanov bali, ker so vedeli, kako neizprosno ropajo in likvidirajo vse, kar je proti njim.

(Član prve ilegale.)

T. S.

Razmišljanje o stalinizmu

V Ljubljani je pred časom izšla knjiga z naslovom „Carizem, revolucija, stalinizem“. Napisal jo je dr. Marjan Britovšek, ki v njej, kot pišejo „Naši razgledi“ (9. 10. 1981), „odpira številna zgodovinska, idejna in politična vprašanja.“

Uredništvo „Naših razgledov“ je ob tem povabilo slovenske družboslovce, publiciste in zgodovinarje, naj opredelijo svoje poglede na vprašanja, ki jih načenja Britovškova knjiga. Uredništvo NR si je zamislilo „širšo razpravo o stalinizmu, njegovih vzrokih in posledicah“. Vabilo naj bi naletelo na lep odziv in v kolikor bo to mogoče, bomo to razpravo spremljali tudi mi.

Med prvimi se je oglasil Bojan Štih in že njegove ugotovitve so značilne in zanimive, tako po svoji vsebini, kot tudi po načinu, s katerim po daja določene (svoje) ugotovitve, do katerih naj bi se prikopal v povojnem času, medtem ko bi mu jih lahko že pred 40 leti natresel marsikak slovenski človek, ki je sledil zdravi pameti, ne pa neki zaleteli, na tujem zelniku zrasli ideologiji. Žalostno je seveda to, da Štih danes ta svoja dognanja lahko piše „živ in zdrav“, mnogi drugi Slovenci, ki so jih izpovedali v času revolucije, pa so že zdavnaj strohnili v grobovih, kamor so jih pahnili štihovi somišljeniki.

„Človek, ki ni sposoben (ne zna) dvomiti in ki noče zaradi notranjega strahu misliti s svojo glavo, naj je to komu vseč ali pa ne, je poglavitna opora stalinizmu, obenem pa tudi njegovo smrtonosno orožje“, pravi Štih. Naj se zdaj vpraša, ali je bil on sam „sposoben“ dvomiti v Stalinovo

„modrost“ v času, ko so jo slovenski komunisti prodajali po naših tleh, in ali ni res, da so oni, in tudi on sam, postali „najbolj smrtonosno orožje stalinizma“ na naših tleh!? Naj imenuje enega samega slovenskega partizana ali komunista, ki si je v letih 41-45 drznil „misliti s svojo glavo“ in javno podvomiti v velikega Stalina! Mi mu lahko navedemo celo plejado imen preprostih slovenskih ljudi, ki so svoj dvom plačali z lastnim življenjem.

„Stalinizem je tisti družbeno organizacijski sistem, v katerem državno in politično vodstvo nadzira ljudstvo. Socializem pa je družbena ureditev, v kateri ljudstvo voli in nadzoruje izvršno politično in državno oblast.“ Tako Štih. Pri tem se lahko samo smejemo: kako pa volijo v Sovjetski zvezi in kako volijo v Sloveniji? Kdo pa ugotavlja, če so kandidati „primerni, sposobni in kvalificirani“? Res je, da hodi slovenski in jugoslovanski komunizem neka samosvoja pota (doma na ves glas in ob vsaki priliki kričijo o „samoupravljanju“), toda tudi v sami Sovjetski zvezi so se stvari — pod pritiskom svetovnega mnjenja! — spremenile: ni več množičnih likvidacij, in tudi Sibirija sprejema ljudi potem, ko je bila proti njim aranžirana vsaj neka farsa pravnega procesa. Tako ljudstvo v Sovjetski zvezi ne „nadzira“ državne in politične oblasti nič več in nič manj kot v „samoupravni“ Jugoslaviji.

„V stalinizmu je treba videti in spoznati poskus pragmatične, instrumentalne in utilitaristične narave, kako s policijo, politično organizacijo, sodišči in tožilstvi ukrotiti in izničiti prometejskega duha človeštva in vest človeka,“ pravi Bojan Štih. On sam morda tega ne more zaznati, ker je pač preblizu razvoju samemu, toda kdorkoli iz slovenskega zdomstva se je kdaj pogovarjal s človekom iz domovine, je moral zaznati, kako temeljito so slovenska policija, politične organizacije, sodišča in tožilstva, zadušila vsako sled „prometejstva“ v današnjem slovenskem človeku in kako uspešno so izničila njegovo vest. Prav v tej apatiji pa je tudi najbolj tragična posledica slovenske revolucije.

Štih nadaljuje: „Ko je bilo odkrito in izoblikovano geslo o diktaturi proletariata, to geslo se je takoj razkrojilo pod vplivom Stalinove doktrine v geslo o upravičenem nasilju večine nad manjšino, oziroma množice nad posameznikom, so bile podane vse teoretične osnove in tudi vsa praktična izhodišča za nastanek in rast stalinističnega družbenega modela.“ Diktatura proletariata se je torej izrodila v nasilje in to je postalo „praktično izhodišče“ za nastanek in rast (stalinističnega) družbenega sistema. Jasna in enostavna definicija slovenske tragedije.

„Stalinizem je moralni rak socializma. ‘Svoboda’ je bila v stalinizmu tako hipertrofirana, da je postala nasilje.“ Štih pozablja, da so slovenski STALINISTIČNI partizani obljubljali „smrt fašizmu in SVOBODO narodu“! Kako „hipertrofirana“ je bila ta „svoboda“, pa dokazuje naša Matica mrtvih!

„Stalinizem je sistem, v katerem razrešujejo skupne zadeve ljudstva in naroda le poklicni politiki in revolucionarji. In to v najvišji možni

praktični meri in stopnji.“ Amen. V čem pa je v Sloveniji kaj drugače?

„Stalinizem je tista posebna družbena organizacija, v kateri ni dovoljena javna in svobodna opozicija oziroma, bolje rečeno, v kateri ni dovoljena alternativa, ki jo gospodarskemu socializmu ponujata kultura in znanost.“ Ta-le točka je še posebej zanimiva. Štih se namreč sredi stavka zave, da bi si nekdo mogel misliti, da govori o politični opoziciji, zato pod klavzulo „bolje rečeno“, hitro navede, da ima v resnici v mislih kulturno in znanstveno alternativo „gospodarskemu“ socializmu. „Prometejstva“ torej tudi v njem ni za najmanjši kanec.

„Stalinizem“, nadaljuje Bojan Štih, „je zanikanje človekove individualne svobode, čeprav je ta svoboda edini smisel in poglavitno moralno duhovno opravilo zgodovine in človeške usode v njej. Osebna svoboda je v stalinizmu nadomeščena s takoimenovano kolektivno svobodo ki pa seveda ni nič drugega kot uravnilovka, ki jo določajo koristoljubje, neznanje in oportunistem.“ Pri razmišljanju o osebni svobodi v današnji Sloveniji prihajajo človeku na misel tisti konji, ki se pasejo po nemških pašnikih: prvi dve nogi imajo zvezani z vrvjo, ki jim sicer dopušča „svobodno“ premikanje po pašniku, ne pa tudi tistega prešernega, zanosnega galopiranja, ki je tako značilno recimo za ameriškega mustanga. Svoboda v stalinizmu in socializmu je torej omejena; razlika je samo v stopnji. To pa v resnici tudi pomeni, da individualne svobode ni. Ker je biti ne more!

„V Stalinovem primeru se je uveljavila dosmrtna pravica biti leader, ki združuje v svojih rokah vse poglavitne funkcije države. Lenin ni na kaj takega mislil. Dosmrtna pravica do oblasti zanika naravno pravico ljudstva voliti, izbrati in odpoklicati svoje predstavnike in zastopnike v izvršni državnih in političnih oblasti dežele in države.“ Absolutno drži toda ta stvar je zapisana več kot leto dni po smrti jugoslovanskega „dosmrtnega leaderja“! Ali bi si jo Štih upal zapisati, ko je bil „stari“ še živ?

„Ko bomo zvedeli (spoznali) kaj več o pravi socialni in razredni sestavi nacionalnega socializma in fašizma (in njima sorodnih populističnih gibanj) in ko bomo s tem doumeli celotno tragično nedemokratično bistvo, značaj in namen takoimenovanih množičnih gibanj dvajsetega stoletja, bomo tudi že znali odgovoriti na poglavitna družbena, idejna in moralna vprašanja, ki nam jih zastavlja stalinizem s svojo pragmatiko in politično gramatiko.“ Ko se bo vse to zgodilo, moremo torej upati, da bo tudi Bojan Štih „odkril Ameriko“ in morda celo pošteno zapisal, da med nacizmom, fašizmom in komunizmom ni prav nobene bistvene razlike, da so to samo tri različne glave iste ogabne pošasti, ki se je tudi v vseh treh oblikah enako obnašala: Fašisti so opozicijo napajali z ricinusovim oljem, nacisti so jo cvrli v krematorijih, komunisti pa klali z noži in morili z brzostrelkami.

„Stalinizem se je v monstre procesih tridesetih let združil z najstrašnejšim protičloveškim pravom. To pravo trdi, da si lahko objektivno kriv, čeprav si subjektivno čist in nedolžen. Objektivna krivda, ki jo določa politični interes trenutka (!) pa je brezno, v katerem je mogoče pokončati

vse živo na planetu.“ ... Kaj šele 12 tisoč „objektivno krivih“ slovenskih domobrancev!

„V stalinizmu se je razvila in utrdila diktatura enopartijskega sistema. Vendar ni najbolj usodno to, da vlada le ena stranka, marveč se jalovost takega sistema uresničuje v dejstvu, da se le prevečkrat uveljavljajo v politični monotoniji in enoglasnosti le neustrezni posamezniki kot nosilci glavnih političnih vlog.“ Glavni razlog, zakaj se današnja bratovščina še drži v Sloveniji in Jugoslaviji, je torej v politični monotoniji: „neustrezni posamezniki“ se uveljavljajo, drugi ljudje pa se na vse skupaj požvižgajo, zbirajo devize in potujejo po svetu. Ista monotonija in apatija pa je najbrž tudi odgovor na vprašanje: zakaj lahko štih nekaj takega zapiše in objavi? Morda pa je apatija že tako globoka, da njegovega članka v Naših razgledih ni prebral noben „neustrezni posameznik“.

In slednjič: „Stalinizem je družbeni, politični in tudi moralni rezultat poskusa, organizirati socialistično družbo v gospodarsko zaostali in nepismeni evroazijski državi. Marx pa se nikakor ni motil v svoji kritiki ruskega carizma in podobnih azijskih despotstev.“ Drugače, ali — upajmo — enostavnije povedano: kdor bi skušal v neki „gospodarsko zaostali in nepismeni evroazijski državi“ organizirati socialistično družbo, bo v njej zasedel stalinizem. Gornja definicija najbrž res drži za carsko Rusijo v času tik pred prvo svetovno vojno in oktobrsko revolucijo: gospodarsko zaostala, nepismena, evroazijska država je bila. Toda: kaj pa današnja Kitajska? Ali si je mogoče misliti neko gospodarsko bolj zaostalo državo, manj pismeno, kot je Kitajska? Kitajska vendar uvaja „socializem“; in kakršenkoli že je, gotovo je, da ni stalinističen. Ta štihova točka pa je zgrešena tudi, če jo obrnemo na naše slovenske razmere. Da se je tudi v Sloveniji razrastle stalinizem, to priznavajo komunisti sami. Kakšno časovno obdobje mu pripisujejo, v okviru te točke ni važno; toda, ali se je stalinizem razširil zato, ker je bila predvojna Slovenija in njeni medvojni razkosani deli gospodarsko zaostala in nepismena država?

Zgodovinska razmišljanja so vselej potrebna in koristna; tudi razmišljanja o ekscesih posameznikov, narodov in skupnosti. Vprašanje pa je, ali ni prav v tem odmaknjenem, takorekoč abstraktnem razmišljanju o enem samem, podivjanem človeku in njegovi blazni ideologiji vrhunška, ultimativna oblika stalinizma. Stalin ni podiral idej, njegove odločitve niso padale na debatnih večerih, Stalin je uničeval človeške usode in življenja. In isto so delali vsi njegovi apostoli in učenci. Tudi na slovenskih tleh!

V Slovenskem Zavetišču „Dr. Gr. Rožman“
bo na Cvetno nedeljo 4. aprila 1982. po sv. maši skupen obed
vseh prijateljev in podpornikov Zavetišča.

Vabi odbor

VAŽNO DOPOLNILO

V zvezi s člankom objavljenim v Sv. Sloveniji 19/11/81 nam je Lic. Ivan Korošec poslal kopijo pisma, ki ga je dostavil uredniku omenjenega lista, katerega pa do danes niso objavili. Ker uredništvo „Tabora“ smatra, da je pismo važno, ga sedaj podajamo našim bralcem. Op. ur. „Tabora“.

Buenos Aires, 8. decembra 1981

Spoštovani gospod urednik,

V tedniku Svobodna Slovenija je bil v številki 45, z dne 19. nov. t. l. objavljen govor gospoda Miloša Stareta, ki ga je imel na proslavi narodnega praznika in dneva slovenske zastave.

Govornik je prikazal „glavne točke dogodkov l. 1941, dobo okupacije in revolucije, za razumevanje tiste dobe“, kot sam pravi. Pri tem pa je izpustil zgodovinsko zelo važen dogodek, namreč, da je demokratičen narod, združen v Slovenski zavezi — najvišji tedanji politični forum, v katerem so bile zastopane vse politične stranke in skupine — poslal na teren prvo oboroženo ilegalno enoto — že 18. maja 1942 — mnogo pred nastopom Vaških straž — katere namen je bil zbirati po okupatorju in komunistih ogrožene može in fante ter pričeti osvobodilni pokret proti okupatorju; do partizanov pa zavzeti obrambno stališče, v slučaju njihovega napada.

Borci te prve oborožene enote so bili člani ali pripadniki vseh demokratičnih političnih strank in nazorov: Slovenske legije, Sokolske legije, Slovenskega narodnega gibanja, Oficirske grupe ter fantje — člani KA in akademskega društva Straža. Najmočnejše je bila zastopana Slovenska legija.

Tedanji zastopnik Draža Mihajlovića za Slovenijo, major Novak, je tisto noč, ob nastopu enote v gozdu pod Ljubljano, naročal borec: „Vaša pot bo težka, ker okupator je še na višku svoje moči ter zaradi partizanskih enot, ki so v gozdu. Izogibajte se direktnim napadom nanje. Zavedajte se svoje zgodovinske odgovornosti; zasužnjeni in trpeči narod je z vami!“

Smer te enote so bili Gorjanci, v katerih se je pozneje razvila v močan in številen Štajerski bataljon, ki je bil upanje trpečim, strah partizanskim bataljonom ter grmada svobode zasužnjeni domovini.

To zgodovinsko dejstvo pokaže našo borbo v pravi luči ter do dna razgali komunistično zahrbtno OF — ne nam, ki smo previharili viharje, temveč mlajšim in naši mladini, tu in doma, v pravilno zgodovinsko presojo tiste dobe.

Zaradi te mladine, prosim Vas gospod urednik, da objavite v Svobodni Sloveniji to dopolnilo.

V upanju, da boste moji prošnji ustregli, Vas lepo pozdravljam.

L i c . I v a n K o r o š e c .

KDO NAM JE ZAPRAVIL KOROTAN?

Zloglasni rdeči kolovodja, španski borec, pozneje načelnik Glavnega štaba slovenskih partizanov v letih komunistične revolucije prav v času tuje okupacije in po dokopanju do oblasti režimov predstavnik v mednarodnih forumih, kjer so krojili naše nove meje, Aleš Bebler v knjigi svojih spominov „Čez drn in strn“ (Izdala in založila Lipa, Tisk ČGP Delo Ljubljana, 1981, str. 328) med prenekaterimi dogodki, ki bodo lahko odprli oči marsikomu, na str. 175 isl. pripoveduje:

Ko je bila konferenca (o vprašanju naših meja z Avstrijo leta 1948) končana, sem dobil iz Beograda navodilo, naj ostanem v Londonu, v stiku z zahodnimi diplomati ter s sovjetskim ambasadorjem Gusevom. Naj sledim dogodkom.

Da bi storil, kar sem mogel, sem obiskal takratnega angleškega zunanjega ministra Ernesta Bevina, laburista, ki je bil z nami dokaj prijazen. Sprejel me je v zunanjem ministrstvu pozno zvečer, mislim, da okrog desete ure. Poznal sem ga že iz Združenih narodov. Poleg njega je bil v sobi neki meni neznan človek, ki ga je minister predstavil kot profesorja. V razgovoru, ki se je kaj hitro razvil, se je pokazalo, da je Bevin povabil profesorja na razgovor zato, ker je bil strokovnjak za koroško vprašanje.

Bevin je začel razgovor odkrito, rekoč da ve, kaj želim. Rad da bi mi pojasnil jugoslovansko stališče o avstrijsko-jugoslovanski meji. Pripravljen je poslušati.

Kar najbolj zgoščeno sem mu razložil naše argumente. Bevin me je od časa do časa prekinjal in vpraševal, če je zgodovinsko točno, kar trdim. Profesor je vsakokrat pritrdil. Govoril sem oprezno, navajal sem samo ugotovljena dejstva, brez vsakih fantaziranj.

Ko sem končal, mi je Bevin pogledal globoko v oči in rekel, da bo z menoj govoril kot s prijateljem, ne da bi kaj prikril. Rekel je približno takole:

Dejstva govore za vas. Toda nečesa se nismo dotaknili. Mislim na sedanji mednarodni položaj. V tem pogledu je Jugoslavija na napačni strani. Mi, Angleži, moramo v teh stvareh misliti na vojaško plat zadeve. Tudi avstrijsko-jugoslovanska meja ima svojo vojaško plat. In ker v vas nimamo več zaupanja, moramo misliti o tej meji po vojaško. Najboljša meja je gorovje. Zato smo proti vsaki spremembi. Žal mi je; nič boljšega vam ne morem povedati. — —

Z. S. P. B. TABOR in konzorcij, uprava ter uredništvo
„T A B O R a“ želiyo vsem slovenskim protikomunističnim bor-
cem sotrudnikom, dobrotnikom, naročnikom, bralcem in članom
v s e b l a g o s l o v e b o ž j e z a

PRAZNIK VSTAJENJA

ki naj bo nam vsem simbol upanja v naše vstajenje za
B O G A — N A R O D — D O M O V I N O

Ratko Šušteršič

Ponižanim in užaljenim

Še na klanec ta
bi morda se povzpел,
kjer čaka v nove zarje me pogled,,
kjer čez zanosna, neizmerna polja
beže zeleni vali blagih trav,
lesketajo v solzah sreče se cvetovi,
uteho srcu biserni žubore slapovi,
s šepetom vetrov iz tajinstvenih daljav
čez bregove dihajo opojne pesmi
romarskih vonjav.

Morda še prej se bo iztekel čas,
morda na pol rebri
se bo pretrgal dah,
uvenél bo koprneči trud.

V globini, sred temin,
v znoju kljujem v mrki kamen,
dan in noč.

Mar vem, kdaj je noč
in kdaj je dan?
Če leščerba brleča
meni dan je utripajoč.
To luč je, ki živi z menoj,
ki dušo z zarjo
tiho mi napaja,
da od žalosti ne skoprnim.

Moj kruh s solzami je umešen.
Ta kruh in grenki ves napoj
s svojimi brati podelim
v temi.

V kamnu iskre krešem
pa prižigam luč na pot,
luč na pot v svetli, beli svet —
onstran meja.

Luč je bratstvo v tegobi,
ko v brezno obupa tonem;
luč je bratstvo,
ki z balzomom hladnim
mi gorečo celi
maščevalno rano;
luč je bratstvo,
ki s toplino svojo
dom mi daje,
ko ponižan in užaljen
v mrazu drgetam;
luč je bratstvo
blesteče, tople, večne nade. —

Nikakor nisi majhen,
ki so te odrinili vstran,
ki si nezaten,
ki životariš na dnu,
ki grenkost je tvoj vsakdanji kruh,
pa vendar si vsakomur brat,
posebno še biričem,
ki jim svojo daješ kri.

Svetel je tvoj obraz
in duša tvoja
je kot vrt
mehko dišečih rož.

Zatorej pojdi v Luč
zdej ti z Menoj,
ker si ti Me iskal,
ker ti si Me izpričal in spoznal.
Tako Jaz tebe
v Kraljestvu svojem
zdej spoznam. —

JOŽE JAVORŠEK — SAMOTNI JEZDEC

(Nadaljevanje)

XIV.

J. Javoršek, ki je medtem napisal še eno knjigo — zgodovino Radia Osvobodilna Fronta —, kot kaže, zaradi teh „nevarnih razmerij“, sicer ni zašel v kakšno neposredno nevarnost, toda okrog njega je završalo in domala vsa slovenska „vrhunska“ inteligenca ga je obsodila ali vsaj „skritizirala“.

Pri tem se je kritika gibala v treh glavnih smereh: Nekateri so odkrito priznali, da ne razumejo vsega in da je to pravzaprav njihova glavna kritika. To pa je predvsem dokaz, kako dobro je resnična „partizanska“ zgodba še danes prikrita, odnosno, kako dobro so partiji prodali svojo verzijo medvojnega početja.

Drugo smer kritike predstavljajo ljudje, ki so bili ali neposredno prizadeti v „nevarnih razmerjih“, ali pa so bili — po njihovem mnenju — prizadeti in krivično prikazani njihovi prijatelji ali sodelavci.

In tretja linija vidi v Javorškovem delu tisto zasnovo neke bodoče analize celotnega dogajanja, iz katere naj bi potem izšla pravilna, toda po njihovem mnenju za partijo še vedno pozitivna ocena revolucije.

Nihče seveda — če izzzvamemo Kocbekova boječa namigovanja — si ne drzne zapisati, da so se med revolucijo zlasti na partizanski strani pokazale najslabše in dotlej komaj slutene dimenzije slovenskega človeka, in še manj, da so prav te dimenzije izzvale reakcije; razumljivo in naravno, ki pa je danes opisovana kot naglavni greh in vnebovpijoča sramota slovenske zgodovine.

V svojem kritičnem zapisu o Javorškovi knjigi piše Zvone Kržišnik (Naši razgledi, 261. jan. 79): „Zakaj je bilo treba s tako knjigo podarjati perverzno naslado politični emigraciji? Najbrž je bilo to storjeno v imenu neke demokracije, ki s socialistično samoupravno demokracijo nima nobene zveze; v imenu tiste demokracije, ki je oblika nesvobode za delavski razred in delovne ljudi.“

Spet bi se lahko razpisali o demokraciji in „demokraciji“; toda bolj zanimivo je dejstvo, da vidi Kržišnik celo v tej „javorščini“, prirejena in pobarvana kot je, v resnici nekakšno izdajo „demokracije“ in interesov delavskega razreda.

Kar pa se tiče „perverzne naslade“ v emigraciji, si lahko Kržišnik mirno oddahne. Tisti „na nož“ anti-komunizem, ki je bil morda značilen za prva poveljna leta, je že davno odnesel čas. In če se danes lahko prikaže nek partijski cucek v slovenski Buenos Aires ter s slabo prikritim občudovanjem piše o raznih vidnih ali samo slutenih tragedijah med slovenskim življenjem,

čemu bi se emigracija „perverzno naslajala“ ob občutkih človeka, ki mu je vihar časa polomil vse jambore na brodu življenja in se zdaj vrti v brezvetterju razočaranj in poznih spoznanj?

Toda po drugi strani se pa morata tako Kržišnik kot Javoršek zavdati, da tudi tistega končnega „absolvo“ ne bo brez nekega dokončnega in nedvoumnega priznanja. Z neko preprosto sokratovščino (Asklepija sem dolžan petelina) ne bo odpravljena krivda slovenske revolucionarne generacije!

Nejasnosti in nerazumljivosti Javorškovega pisanja se loti dr. Meta Grosman pravtako v Naših razgledih (20. aprila 79) in zapiše: „Dejstvo, da toliko bralcev na ta ali drug način odkriva nejasnost v statusu besedila in skuša ugotoviti o njegovi možni naravi, nas nujno navaja k misli, da je nejasnost že v samem besedilu in ni zgolj posledica nepozornega branja“. Javoršek je v resnici v nekaterih poglavjih tako gostobeseden, da zapade bralec v skušnjava „nepozornega branja“, o katerem govori Grosmanova. Navadno pa je tako, da je mogoče prav pri „pozornem branju“ tistih gostobesednih stavkov izluščiti neko novo temeljno dognanje; Javorškovo ali našo! — Grosmanova nato ugotavlja:

Avtor nikoli ne spremeni svojega temeljnega „naklepa“ prav tako pa je v vsem delu navzoč tudi drugi navedeni poudarek. Avtor se šteje za zapisovalca (teh) pisem, zapisovalca (teh) dokumentov (37), zbiratelja (te) korespondence (64), in za pisca (te) knjige (npr. 172), nikoli pa romana. Delo imenuje: korespondenca (64), rokopis zbirke (131) in spet večkrat knjiga, ne pa roman (v pismih). Predmet avtorjeve namere, kot jo opiše v zgorej citiranem odstavku, je navzoč le kot predmet bolj ali manj teoretične razprave med avtorjem zbiralcem pisem in osebo, Dušanom Pirjevcem. Te razprave postanejo nekakšna razmišljanja o lastnem umetniškem postopku in tvorijo poseben del pripovedi, ki se pojavlja v vsem delu.

Vsa ta razmišljanja pa za bralca pomenijo tudi veliko obremenitev: vedno znova naj bi sledil zapletenemu besedovanju o romanu v pismih in si na tej podlagi ustvarjal prav tako zapleteno podobo o takem romanu, nemara tudi o Nevarnih razmerjih, ter si tako pojasnil vse bolj nejasen status knjige, ki jo pravkar bere. Zato ni prav nič nenavadno, če bralec — ves čas razdvojen med poudarkom na dokumentarnosti in podmeno, da gre vendarle za roman v pismih — pod to težko nalogo prej ali slej klone, zanemari izredno zapleteno pripovedno situacijo.

Grosmanova načena tudi osnovno vprašanje, ki se je pojavilo ob tem Javorškovem delu: ali je to v resnici literatura, ali pa morda le prefinjena oblika polemike, ali celo navaden političen zapis. Grosmanova imenuje vse to „zunajliterarno spraševanje“. Res je namreč, da „nevarnih razmerij“ ni mogoče z neko gotovostjo uvrstiti v katerokoli dognano zvrst pi-

sanja, ker gre v resnici za memoarske zapiske, kritična razmišljanja in tu in tam celo čustvene izbruhe; če izvzamemo obtožbe, da gre tudi za navadno „denunciacijo“ itd.

Opozarja pa Grosmanova na še eno značilnost Javorškovih „razmerij“, namreč na njihovo minljivo aktualnost (kar še bolj povečuje dvom v njihovo „literarnost“):

S stališča tega spoznanja pa se zdi zelo vprašljivo, da bi kakšna bodoča generacija bralcev to delo lahko aktualizirala in spoznala kot leposlovje: saj takih osnovnih oblikovnih pomanjkljivosti, kot je statusna nejasnost, čas običajno ne more zabrisati, marveč jih le še bolj razkrije. Okoliščina, da kasnejši bralci ne bodo niti „obteženi“ in prav tako ne „oboroženi“ z „avtentičnimi izkustvi“, spreminja samo eno spremenljivko, ki sooblikuje literarno doživetje namreč družbene in zgodovinske določnice bralca. Medtem ko se zdi verjetno, da bo ta sprememba precej zmanjšala trenutno radovednost bralcev, bo ostalo besedilo Nevarnih razmerij slej ko prej isto z vsemi svojimi pomanjkljivostmi. Besedilo pa s svojimi odlikami in pomanjkljivostmi ne samo uravnava in določa, marveč — kot smo videli — tudi omejuje odziv bralcev. Na prevrednotenje in razkritje novih razsežnosti zato lahko računajo samo dela, ki ostanejo sodobnikom nerazumljiva zaradi globine in širine svoje vizije. To pa kot enodušno izpričujejo obravnavane kritike, nedvomno niso lastnosti Nevarnih razmerij.

Podrobneje se je Javorška lotil Franček Bohanec v Književnih listih (četrtkovi prilogi „Dela“) 11. januarja 79. Tudi Bohanec ne ve točno, v kateri predal naj bi vtaknil Javorška, čeprav se mu zdi še najbolj točna oznaka, da gre za slovenskega dekadenta, za nekakšen „zvočnik“ zelo ozkega kroga ljudi:

Tako se začne ples čustvovanja. Najprej se sušlja v telefonskih žicah in pouličnih pomenkih. Potem se pripravlja obracun, ki ga netijo strasti zavisti, užaljenosti, prestiža. V primeru Jožeta Javorška so čustva zelo napeta. Nekateri brez premisleka laskavo hvalijo njegov pogum, kajti nam Slovincem je vedno manjkalo smelosti, zlasti pa še dandanes... Drugi si dajejo duška, da vedo povedati mnogo, mnogo stvari o pezdetih, med katerimi je Jože Javoršek zastavonoša. Če se kateremu dozdeva, da smo z Javorškovimi razmerji dobili brevirsko berilo za duševno higieno, se kaj kmalu začne ohlajevati, ko spoznava, da pisatelj celo sam sebe uvršča med protagoniste zla. Ne nekega odmišljenega zla v neznanih krajih in med neznanimi ljudmi, temveč pri nas, na Slovenskem in med nami, ne včeraj, celo danes! Zopet ogorčenje: ali je resnično to, da živimo v tako malo čednostni družini? Vsekakor ne. Kaj takega je lahko napisal samo nič, sodobni gangster brez morale, uničevalec,

oproda najslabše vrste, odpadnik moralno sumljiv že od rojstva...

Ta Bohančev zapis je pomemben predvsem zato, ker dokazuje, kako zelo je današnja slovenska družba doma občutljiva — in torej ranljiva! — v vprašanju „zla“; sedanjega in preteklega. Kaj se bo namreč zgodilo s psiho slovenskega človeka, ki je „resnico“ o tistem „enobeju“ takorekoč „posesal z materinim mlekom“, pa se bo (SE BO!) nekega dne nanj zvalila ogabna resnica o Kočevskem Rogu, Teharju in medvojnem obračunavanju?! Javorškova današnja namigovanja bodo takrat zvenela kot pohlevna vrbova piščal v primeri z jerihonskimi trobentami in pozavnami nepreklicne resnice.

Bohanec zato priznava, da je ob Javoršku, v tej „zagreti atmosferi“ težko ostati „razumarsko hladen“. Javoršku priznava „težnjo po spoznavanju resničnosti brez naličij“, boji pa se, da bi mu vsaka hvala prinesla obtožbe raznih grdobj „in še kaj“.

Do neke mere zamerja Bohanec Javoršku njegovo „svetovljansko pozo do slovenske ničnosti“, čeprav mu v isti sapi priznava tudi „nekaj resne umetniške teže“ v knjigi „Kako je mogoče“. Toda tu nas Bohanec preseneti s priznanjem, da je to knjigo prebral „le do četrtnine“, ker ni mogel doumeti, kako je mogla biti Svitova tragično pretresljiva usoda motiv in tematika Javorškovega pisanja. Nov dokaz, kako je Javoršek s to svojo izpovedjo zarezal v slovensko moderno miselnost.

Svojo lastno zmedenost ob Javorškovih nevarnih razmerjih pripisuje Bohanec predvsem Javorškovega nenavadnemu „prijemu“, se pravi „romanu v pismih“:

V takšnem pristopu je nekaj bridke ironije. Pisatelj dopušča vsakemu bralcu, da si po prebrani knjigi sam oriše tudi svoj lastni portret. Racionalist je lahko ogorčen, ker je v delu zasledil toliko zmedenosti ob blestečih ugotovitvah. Čustveneža ogrevajo in ohlajajo pisateljevi položaji v političnih in ljubezenskih srečanjih, zlasti je omamna eksotika tujega, svetovljansko napihnjenega okolja. Naivneža zmamijo popoprani škandali in ustvari „Kroniko škandalov“ iz te knjige, itd. Vendar je potrebno le ugotoviti da so skrite za to pisateljevo potegavščino (pisatelj jo sam razkriva, ko mu postane snov celo lasten umetniški postopek, namreč kako je kontaminiral Winnie iz mnogih resničnih ženskih črt, ki da jih je številno srečaval od dežela vzhajajočega sonca do stare celine — seve, če smo tako naivni, da bi verjeli, da je to, kar naj bi bilo res, tudi resnično) vendarle neke konstante, ki presegajo okvir pisateljeve igre.

Ali gre torej — po Bohančevem — v primeru Javorška, le za „miselno in človeško zorenje (zelo dramatično in skrivenčeno) slovenskega razumnika, ki ga je vzgojila krščanska srenja v predvojni Ljubljani, ga zajel vojni čas z ostrimi vrtinci revolucionarnih družbenih prevratov, mu zameglil poti v meglene povojne dni, ker ni več ničesar videl zaradi tega, ker je vse

gledal preveč od blizu, ga vrgel v neznano snobovsko mednarodno tujstvo, ga telesno in duševno strl v mlinih nesporazumov in nasilja, ga bogatil z neizhodnimi krči demonizma, nihilizma in senzualizma sodobne meščanske trohnebe, hkrati pa ga, gledajočega v neke zvezde-stalnice iz svetle mladosti, reševal z vedno varljivimi in izdajalskimi upi.

Morda?

Ali pa je vse to le kulisa, le zanimivo vezno tkivo za duhovno in moralno prožnega pisca, ki z mešanico stvarnosti in domišljije poskuša resno razpravljati o mestu in pomenu razumnika v novih zgodovinskih in družbenih pogojih socialistične stvarnosti. Potemtakem to ni literarna funkcija, ni umetniški tekst, ni osebna podoba o sebi, o slovenskem človeku dandanašnjiku, o človeku nasploh, o njegovih medsebojnih odnosih, o odnosu posameznika in skupine do širših družbenih formacij, o končnosti ali neskončnosti človeške biti, bivanja, ničā, izničēnja... Pred seboj moramo videti delo, ki je predvsem samo nepopolno in zato netočno faktografsko slikanje neozdravljivih bolnikov slovenske sedanje duhovne resničnosti.

Bohanec vidi v Javoršku predvsem produkt časa in okoliščin, ki so mladega, idealističnega krščanskega socialista pripeljale najprej v gozdove, kjer je v novih, medčloveških odnosih s komunisti in levimi Sokoli okušal „tovarniško moč eksistenčne in socialne varnosti“; toda kot produkt „škofijskega avtoritativnega šolskega sistema“ je bil na življenje popolnoma nepripravljen. Tako se je začel križev pot, v katerem sta igrala določeno vlogo Kocbek in Zupan, kot nekaka „Simona iz Cirene“ pa sta nastopila Kidrič in Kardelj „s svojim etosom mladosti in z vzgojo utrjenimi delovnimi navadami“.

Toda „zle“ sile so bile močnejše in Javoršek je, tako pravi Bohanec, moral na Golgoto: svobodo je pričakal nesvoboden. Sledil naj bi beg v tujino, razočaranje in vrnitev v domovino; potem pa tista „usodna napaka“ družbe nad njim — in nato sinov samomor: popolna formula za spust v dekadenco. Zato, piše Bohanec, „postaja Javorškova življenjska naravnost napadalna, polemična, ostra, zajedljivo žgoča, osebna (toda), iz subjektivnega doživetja poštena in pravična.“ Spet torej nek poskus zamegliti ljudem še tisti pogled ki jim ga je morda odprl Javoršek s svojim „rebusom“.

Je pa, tako pravi Bohanec, še druga plat Javorškove dekadentne naravnosti:

Ko postavlja v ospredje osebni razkroj, razdiralno silo satanizma, etično razkrojenost anarhizma, poraznost sodobnega senzualizma, obsodbo izkoreninjenega individualizma, skratka človekove alienacije, se izogne, da bi mit herojstva zamenjal z mitom antiherojstva. Pri tem si je pomagal, da je sebe izdelal kot izpovedovalca, da bi ohranil tisto mero človeškega dostojan-

stva, ki naj daje dekadenci prisotnosti vsaj kanček človeške topline.

Ista pesem torej: heroje je dovoljeno „počlovečiti“, toda ostanejo še vedno heroji; vsako izpoved pa je treba smatrati samo za „kanček človeške topline“ — nič več in nič manj.

Ob koncu zanese tudi Bohanca. Koč v nekako osebno rehabilitacijo po vsem, kar je pozitivnega napisal o Javoršku, se mu zazdi potrebno postaviti nekaj vprašanj:

Ali Jože Javoršek v tem delu (enem najbolj „divjih“ v sedanjosti slovenski knjižni tvornosti) brez oportunitizma odkriva prvinske stebre življenjske resničnosti? Ne vseh. Vsekakor bi lahko posegel globlje vase in v druge, da bi še bolj zaslutili ali si po njegovi metodi v lastnem predstavnem svetu ostvarili popolnejše doživetje.

Ali o drugih pove vse, kar naj pojasni njegovo in njihovo osebno moralno in družbeno stisko? Mi vemo o njem in o drugih, če že hoče, še več „grehov“ (ki so za Javorška zanimivi, saj počaka svoje ljudi, ko so grešili) in še mnogo več „vrlin“, kar je Javoršek spregledal. Ostaja tam, kjer se ti ljudje sekajo z njim in z družbo. Če bi šel globlje vase, bi moral tudi pri drugih napolniti v mnogočem prazne tolmune.

In končno: ali Jože Javoršek s tem delom poseže tudi tja, kjer se začinja osebno in splošno očiščenje in pomlajenje?

Še so torej nepriznani in nepoznani grehi, zaradi katerih je potrebno „splošno očiščenje in pomlajevanje“. Ob tem nam prihaja na misel Kržišnikova „perverzna naslada emigracije“; toda ne, da bi se hoteli „naslajati“ ob vsem tem: kako pa naj si človek razlaga vse to skrivnostno govorjenje o grehih, očiščevanju, počlovečenih herojih itd. itd.? In ne nazadnje bi se lahko tudi vprašali, ali izpovedna literatura res spada v dekadenco, ali pa je to samo neko opravičilo ali razlaga njene teže?

Bohanec piše, da so poleg Javorška še drugi ljudje, ki kažejo težnjo „da se nekje očistimo“ (spet: česa?), da pa gre za pojav, ki v resnici ni nov, saj je po prvi svetovni vojni Tavčar v „Visoški kroniki“ obravnaval isto tematiko z zgodbo o čarovnici Agati. Tako je pisal tudi Cankar. Kakšna je moč takšnega očiščenja in pomlajenja v Javorškovih „Nevarnih razmerjih“, pa je tisto, za kar naj (!) najde odgovor zase tudi Javorškov bralec...

Zvone Kržišnik, človek, ki se je dobro naučil partijskih lekcij, a se je nenadoma znašel pred nekakšnim dvomljivcem, se Javorška loti z jezno neposrednostjo (Naši Razgledi, 26. jan. 79):

Ker sem vaje imenovati stvari s pravim imenom in ker ne mislim nasedati (kot nekateri recenzenti v vlogi patronažnih sester) Javorškovemu „odkritosrčnemu pogumu“, moram reči, da je prvih sto strani te knjige navadna denunciacija. Če so navedbe resnične, se sprašujem, zakaj jih ni avtor ustno ali pismeno sporočil milici. Umori, poskusi ubojev, sadistična trpin-

čenja itd. so pač grehi, ki jih mora pošten državljani prijaviti, da bi zaščitil družbo. Zakaj je Javoršek o vsem tem molčal več kot trideset let, zdaj pa grozodejstva vlačí na dan kot v kakšni analitični drami? Če pa so bila ta hudodelstva že všteta v ono davno kazen, je spet obsojanja vredno, ako se kdo zateka k ponovnim, še zlasti javnim ovačbam.

Ta vprašanja pa ne prihajajo na misel samo naivnemu pripadniku druge generacije slovenskih komunistov, temveč še marsikomu drugemu, ne v „pervozno naslado“, temveč iz enostavnega razloga, da je celotna Javorškova zadeva pač nadvse zanimiva, pa naj je človek opazuje iz kateregakoli zornega kota.

V rasprotju z Bohancem, ki se vrti okrog Javorška kot lisica okrog ježa, in ne ve, kje, kdaj in kako naj ga zagrabi, ne pušča Kržišnik nobenega dvoma o tem, kaj sodi o Javoršku in njegovi zgodbi:

Javoršek je zlíl na svoja nekdanja prijatelja Vitomila Zupana in Dušana Pirjevca škafe gnojnice, ob tem pa zatajil vrednost, ki mu prav gotovo ni tuja, namreč, da je dobri literaturi (vsaj kakor jo pojmujejo tisti, ki zavračajo evangelij niča, zla, cinizma, Markija de Sada) imanentna vera v človeka, in da nikogaršnji moralni svet ni samó in brezupno črn. Avtor pripisuje Pirjevcu zgolj znanje, bistrournost in nekaj samokritičnosti, Zupanu kvečjemu skrb za snago in urejenost pa svečeništvo v kultu telesa in falosa (to poslednje je po Javorškku znatnega pomena za spremembe v narodnem značaju Slovencev) — vse te „vrline“ pa seveda ne sodijo v moralno-etično sfero. Takšno enostransko prikazovanje obeh „junakov“, ki ju je mimo Javorška poznal še marsikdo, je v vsakem primeru skregano z objektivno resnico in zlonamerno.

Seveda, vpríčo gluhe teme teh dveh, postaja tretji vogal znamenitega trikotnika v knjigi samodejno vse bolj bel. V naključja zadnjih dni je bil krhki mladenič iz Lašč grobo zapeljan, naučili so ga piti čebre vina, z duševnim maltretiranjem in vzbujanjem manjvrednostnih kompleksov so ga sčasoma privedli k oboževanju avtoritet zla in uživaštva. V partizanih, kjer se je znašel že kot član Pokrajinskega odbora OF, in so mu bile zaupane pomembne naloge, se ni mogel izviti iz krempljev slabe tovarišije, ki so jo tvorili Zupan, Kocbek in Pirjavec. Skratka — tu se je začelo odpirati brezno njegove tragične krivde, ki zahteva od bralcev Nevernih razmerij brezna tragičnega sočutja.

Kržišnik se torej tudi ne obotavlja naskočiti prav tistega sočustvovanja, ki ga Javoršek, človeško vzeto, zasluži, ali si ga je zaslužil s knjigo „Kako je mogoče“ (Bohanec se je le vprašal, kako je mogoče o teh stvareh sploh pisati). Sočutje pa je po Kržišniku primerno le za padle partizanske borce, za brezimne kurirje, ranjence, talce, internirance, ki so jih pogoltnili nacistični krematoriji, ne pa za človeka kot je Javoršek, ki zdaj lovi kaline

na svojo zgodbo. „Kakor še marsikateri partizan,“ piše Kržišnik, „bi mogel (tudi Javoršek) najti pot iz tradicionalne vzgoje in kvarne poslušnosti individualnim avtoritetam. Toda iskal je lažjo pot: vablivo pot neorganskega osebnega uveljavljanja, moči, časti, karijere, intelektualnega nastopaštva...“

In potem ob poglavjih o Javorškovem odhodu v Pariz:

Ob odhodu v to Meko umetnosti, filozofije in svetovljanstva, pa tudi degeneracije vrednot in vsakršne izprijenosti, se je petindvajsetletni vodja ROF izognil banalitetam, ki bi ga z njimi utegnila pestiti nadaljujoča se revolucija: udarniškem delu, naporom konkretne ustvarjalnosti, disciplini do kolektivnih stremeljenj, primitivnostim socialističnega realizma, možnemu nerazumevanju njegove „zlahatne individualnosti“ in podobnim neugodjem.

Kaj zato torej, je Javoršek bil „junak boja“? „Junak dela“ ni hotel biti; izognil se je vsem po-osvobodilnim banalnostim in odšel v Meko umetnosti, svetovljanstva in degeneracije. Ta očitek pa ni edini, ki ga Kržišnik vrže Javoršku v obraz. Z neko (morda naivno in niti ne preiščljeno) ironijo ga opomni tudi na Javorškovo pisanje o „pomeniških partizanih“, o „samozatajevanju“ in „vzdržnosti“, ki sta prevevala ljudi v brigadah.

Tujina se mu ni vrgla k nogam. Toda s sebi lastno vsiljivostjo, ki jo je znal spariti z mitom partizanskega junaka, še bolj pa reklamiranjem raznovrstne seksualne eksotike, si je počasi vendar utrl pot na zaželeno pozicije: med salonske revolucionarje, med umetnike zvenceh in manj zvenceh imen, med kavarniške filozofe, med ženske, medleče po sveži moški moči Balkanca, predvsem pa k blagajni ambasadorja Marka Ristića. Samo kratko epizodo je pomenil njegov obisk nekaterih krajev, v katerih so živeli jugoslovanski izseljenci. Beda rudarskih naselij mu očitno (kljub drugačnemu zatrjevanju) ni bila po duši. Bolje se je spoznal na filozofično pleteničenje, krokarije, erotične podvige, kulinariko in vsakršno „plemenitaško“ strežbo svojemu telesu, „ki nudi tisočere možnosti“.

In Javorškove „revolucionarne“ zasluge? — Kržišniku se zdi, da vse skupaj ni dosti vredno. Socializem je navsezadnje „gradil“ doma, ali vsaj naj bi bil najprej zgrajen doma. Kdor pa se je temu delu izognil, ne zasluži nobenega spoštovanja posebej ne, če ni pravzaprav nobenih pravih dokazov, da si je za iste cilje prizadeval kje drugje:

Sicer je hvalisava pripoved namenjena predvsem prikazu Javorškovega truda kako bi na visoki ravni spletel vezi med francoskimi in jugoslovanskimi umetniki in komunisti, kako je on požrtvovalno sodeloval v stavkovnih gibanjih ter izgoreval na barikadah in celo v kanalih za neko novo revolucijo, o kateri zgodovina bolj malo vé. Za to njegovo početje mimo njegovih pisem — „dokumentov“ ni ne prič ne drugih dokazov. Težko se je ubraniti vtisu, da je njegov prikaz samo prikladen izgo-

vor, da je študij na Sorboni obesil na klin in se posvetil merjenju dalje in nebeške strani po posteljah bolj ali manj gosposkih lahkoživk na čelu s kneginjo Genovefo.

Še bolj je zanimivo, kako Kržišnik odpravi najbolj kritično poglavje Javorškove knjige — in življenja — zapor. Sicer priznava, da je ta del zapisan doživeto (kako pa drugače?) in da predstavlja nemara najboljši del knjige, da pa zaradi „poprejšnje usmerjenosti“ ne more privedi bralca h katarzi.

Fiktivni pisemski dialog med Javorškom in preiskovalcem Tomažem — onkraj tega se odpirajo štiri leta Javorškove ječe — vendarle ne more biti dokument nepravilno hude kazni in krivice. Prav zaradi prejšnjih poglavij — pa seveda tudi zaradi implicitnega zanikanja objektivnosti in zakonitosti slovenskega sodstva — pisec ne more pobuditi v bralcu odločitve, da bi se odrekel veljavi pregovora: kjer je dim, je tudi ogenj.

Tu pa imamo jasen podaljšek tiste strahotno tragične miselnosti, katero je partija med revolucijo zasejala med ljudmi in z njo prikrivala vsa svoja dela in nedela: kjer je dim, je tudi ogenj... nekaj je že moral napraviti... kar za prazen nič ga niso ubili... Tudi za to tragično površnostjo leži še ena ne raziskana dimenzija slovenskega človeka!

Kržišnik zagreši tu še nekaj: zaradi „poprejšnje usmerjenosti“ tudi ta morda najboljši del Javorškove knjige bralca ne more pripeljati do neke čustvene sproščenosti, do sočustvovanja. Na zahodu pravijo temu argumentiranju „guilt by association“ in je to eden najbolj preziranih argumentov (Če si umazan in raztrgan, ne moreš biti istočasno tudi pošten in pameten; če živiš v seksualnem razvratu, se ti tudi nobena politična krivica ne more zgoditi).

Bolj „stvaren“, če je to pravilen izraz, je Kržišnik ob ocenjevanju Javorškove razprave o položaju slovenske kulture in literature še posebej. Tu se srečujemo z marksističnimi, partijskimi pogledi, kjer je vse, kar je z njimi v nasprotju, „objektivno škodljivo“, kjer se srečujemo z „močjo socialističnega slovenstva“ in Javorškovo „domačijsko zagledanostjo“, ki mu, tako priznava nazadnje tudi Kržišnik, „narekuje nekatere imenitne esejistične pasaže“. Kržišnik tukaj tudi opozori, da gre v tem delu Javorškovega pisanja v resnici za kompilacijo njegovih že objavljenih knjig ali člankov, ki pa jih je dopolnil s „sočnim žaljenjem, opravičevanjem, obrekovanji, nedoločeni namigi, neargumentiranimi podmenami in drugimi „podobnimi pomagali.“

Kržišnik se ustavlja ob teh „imenitnih esejističnih pasažah“ in prevzame ga skoraj neko obžalovanje, da se je Javoršek tako izneveril uradni „liniji“ — ali karkoli že je tisto, kar uravnava današnje slovensko kulturno življenje, ko pa bi vendarle lahko toliko koristil, če ne bi tega svojega pisanja „iztrgal iz družbenoekonomskih, socioloških in psiholoških okvirov našega socialističnega samoupravnega razvoja nasploh in razvoja naše kulture posebej“. (Javoršek nekje vprašuje bralca, ali si lahko predstavlja, da

bi slovenski literati razpravljali ob čaju, kot to delajo angleški. Na misel prihaja vprašanje, kdo si more predstavljati, da bi angleški literati razpravljali o „družbenoekonomskih, socioloških in psiholoških okvirih socialističnega samoupravnega razvoja“... Pa nazaj h Kržišniku:

Kakor, da pisec stoji vrh Triglava, hrepeneče upira oči v zahodne daljave, domovini pa, ki jo sicer tako ljubi, obrača hrbet. Zaverovan v svoje svetovljanske meditacije ne utegne ugledati vrenja in presnavljanja odnosov in ne orjaške materialne graditve, ki se dandanes dogaja v deželi Trubarja in Prešerna, graditve, iz katere poganja — navzlic krčem in nespoznanjem — tudi povsem novo drevo kultura. Čas bi bil, da se slovenski Kandid odreče svoji blesteči izolaciji, opusti svojo ritensko razgledno pozicijo in se tvorno udeleži kulturnega razvoja, ki je sad ekonomskopolitične narodne osvoboditve in razvitosti. Zares, družbenopolitična dimenzija je v vseh Javorškovih delih, še posebej pa v Nevarnih razmerjih, trdovratno odsotna.

Tudi Javorškov snobizem draži Kržišnika, kar je razumljivo; saj pravi Javoršek nekje, da je imel samo Trubar več stikov s tujimi ustvarjalci, kot on; trditev, ki bi se zdela resnična, če Javoršek o teh stikih ne pretirava. Kržišnika moti predvsem to, da govori Javoršek o „partizanski inteligenci“, pa v resnici operira samo s tremi imeni: Pirjevec, Zupan in Kocbek. To pa ga — Kržišnika — pripelje v novo kritiko, da Javoršek nekako smatra za intelektualce samo ljudi, ki imajo ali so imeli stike s Sartrom, Camusom, Aragonom, Bretonom in drugimi, in ki znajo koketirati z eksencializmom, strukturalizmom, personalizmom in drugimi „leksikonskimi pojmi“. To zgrešeno pojmovanje razumništva naj bi Javorška tudi pripeljalo do trditve, da so slovenski intelektualci (po osvoboditvi) skoraj vsi zapustili revolucijo; vsak na svoj način.

Iz tega izhaja potem tudi naslednja (Kržišnikova) pritožba, ki je po svoje tudi upravičena:

Avtor se skoraj nikoli ne spusti med navadne ljudi, ne doma ne v tujini. Njegova pripoved se giblje na primer samo med visokimi in najvišjimi voditelji slovenskega revolucionarnega gibanja. Občuje zgolj s pomembnimi diplomati, knezi, kneginjami, sorodniki monarhov. Njegova suita so brezšteviline lepoticice. Možje z Olimpa umetnosti, filozofije, ideologije, skratka najkompetentnejši usmerjevalci družbene zavesti so Javorškovi prijatelji; iz knjige je razvidno, da je z vsakim izmed njih domala krave pasel. Tudi polemizira raje s korifejami kot z manj priznanimi akterji. Na erčo ves ta sistem kljub piščevi izjemni spretnosti v izkoriščanju sredstev nonšalance, ki manj strumnega balca zavajajo v strahospoštovanje pisca-junaka — ne more dolgo skrivati pravega (in menda edinega) namena: navijanje lastne cene.

Če je ta pritožba upravičena ali vsaj točna, je pa zaključek najbrž

zgrešen: vsi tisti „navadni ljudje“, ki jih Kržišnik pogreša, so namreč ljudje, ki so po Velikih Laščah slovenske zemlje hodili s „ploščatimi trebuhi“, ki so prihajali na pevske vaje enega ali drugega cerkvenega zbora in poslušali, kako je organist na koru pri „ta veliki maši“ za Božič ali Veliko noč mrcvaril Bacha ali Pachelbla; bili so to vendar ljudje, ki so Javorška spominjali na njegovo „ministrantsko preteklost“; čemu bi jih vlačil v svoja dela?

Iz tega pa sledi tudi Javorškovo „prilizovalstvo“ ali „pasivno dobrikanje“, o katerem piše Kržišnik. Res je namreč, da se Javoršek določenih osebnosti — in partije seveda — v svojih knjigah ne dotika. Toda, če je imel pri tem neke drugotne namene, bi pa moral Kržišnik sam pač najbolje vedeti, da ima tudi v današnji „samoupravni Sloveniji“ vsaka kritika določeno mejo, preko katere navadni voleki ne morejo in ne smejo. Takole pa zavrača Kržišnik Javorška:

Galantni pokloni velikanom slovenske revolucije (iz takšne knjige stršijo njihova imena kot nemočne žrtve blasfemije), slavospevi „politično trdnim“ književnikom, iskanje potencialnih zaveznikov z na hitro roko skrpučanimi hvalisanji, stokratno priseganje na verigo očakov od Trubarja do Župančiča, modne jeremijade na temo slovenskega jezika, folklornih svetinj, varstva okolja itd. — to so prvine Javorškovega direktnega, „ekstenzivnega“ prilizovanja.

In slednjič Kržišnik odklanja teorijo, da gre za dokument. Smatra, da imamo pred seboj „novinarsko delo“, za katerega ne veljajo zakoni literarne teorije, in zaključuje z nekakšnim pokroviteljskim nasvetom:

Po orgijah sovraštva in licemerja, ki jih je bil uprizoril na straneh te knjige, bo postal samotni jezdec najbrž še bolj samoten. Toda to ni posebno pretresljivo niti za Slovence niti zanj samega — se bo pač lahko spet po mili volji naužil mazohizma. Lahko bo začel pripravljati naslednjo v seriji svojih knjižnih brc in se še naprej postavljati v vlogo papeževe mule po scenariju mojstra Daudeta. Bolje bi seveda bilo, da bi opravil tisto, kar je zamudil z Nevarnimi razmerji. Da bi namreč napisal napovedano kritično analizo kulturno političnega razvoja na Slovenskem. Tako bi svoje izjemne pisateljske zmožnosti uporabil smotno in pošteno.

Jože Javoršek bi bil gotovo najbolj zanimiv avtor neke „kritične analize kulturno političnega razvoja na Slovenskem“, toda Kržišnik zaključuje:

Za zdaj z njegove opazovalnice žal nismo ugledali količkaj celovitega organizma, marveč zgolj gangrenozno slepo črevo naše partizanske in polpretekle kulturne revolucije. Treba se je vprašati, zakaj je bilo dovoljeno avtorju, da je tolikanj pristransko in s tolikšno mero razdiralne strasti zarisal senco, ki

bo mlajšim generacijam skazila pogled na pomemben del tradicije NOB in na poznejši razvoj kulturne ustvarjalnosti, čeprav je bil ta razvoj neprimerljivo silovitejši kot v katerikoli epohi slovenske zgodovine. Zakaj je bilo treba, kot je bilo že zapisano, s tako knjigo podarjati perverzno naslado politični emigraciji? Najbrž je bilo to storjeno v imenu neke demokracije, ki s socialistično samoupravno demokracijo nima nobene zveze; v imenu tiste demokracije, ki je oblika nesvobode za delavski razred in delovne ljudi.

Beri torej Javorška, raja emigrantska, in se „naslajaj“ ob njem!

XV.

Neke „uradne“, partijske reakcije ni bilo zaslediti, vsaj ne v javnosti namenjenih publikacijah (partija in vlada se vendar ne vmešavata v kulturne zadeve). Zato je najbližja neki uradni sodbi o Javorškovem delu „okrogla miza“, ki jo je sklicalo uredništvo Književnih Listov pod naslovom „Slovenski književni trenutek — sečišče ustvarjalnosti in misli“. Organizatorji so na povabilo napisali:

„V zadnjem času ni manjkalo dogodkov, ki so književno problematiko postavili v ospredje javne pozornosti, in sicer iz estetskih, idejnih, kulturno političnih in še drugih družbenih vidikov. Eden izmed teh dogodkov je brez dvoma tudi izid knjige Jožeta Javorška „Nevarna razmerja“. ... — Prepričani smo, da vas ta snov živo zanima in da se boste pogovora zanesljivo udeležili.“

Sestanek je bil sklican za 1. februarja 79 in povabljenih je bilo „več kot dvajset kulturnih in drugih javnih delavcev“:

Udeležili pa so se ga pesnik in pisatelj Matej Bor, pisatelj in založnik Miloš Mikeln, profesor dr. Boris Paternu, izvršni sekretar CK ZKS za znanost in kulturo Franc šali, akademik Josip Vidmar in pesnik ter urednik Ciril Zlobec. Uredništvo Dela so zastopali glavni urednik Jak Koprive, urednik kulturne rubrike Slavko Fras in urednik Književnih listov Tit Vidmar.

Kot bomo kasneje videli, je imela slaba udeležba čisto določen vzrok; sestanek sam pa je seveda pridobil na vrednosti zaradi Vidmarjeve prisotnosti. Vidmar je namreč eden tistih vrhov, ki so v Javorškovem nevarnem „viharju“ ostali neprizadeti, pa je najbrž zato tudi na tem razgovoru zavzel nekakšno „olimpovsko pozo“ in se v razpravo ni dosti spuščal, da bi tako še bolj poudaril svojo odmaknjenost od te in podobnih zadev.

O učinku in pomenu Javorškove knjige ni bilo nobenega ugovaranja proti uvodnim ugotovitvam predstavnika Književnih Listov:

Že zlepa kaka slovenska knjiga ni zbudila toliko govornja, spotikanja, ugibanja itd. Skoraj ni moč srečati ljubljanskega razumnika, ki ne bi imel sila veliko povedati in ki ne bi zabav-

ljal čez avtorja ali čez koga drugega. Govori se javno, še veliko več pa seveda nejavno. Se pravi, v reakcijah na to knjigo so se potrdile nekatere že znane kulturniške nravi, hkrati pa se je, in to je mnogo bolj resno, drastično pokazalo, kako različni pri nas pojmujeemo književnost, vlogo pisatelja, odnos med literaturo in družbo, med kulturo in politiko, kako negotovo poznamo in vrednotimo kulturno politični razvoj v povojnih letih itd. Zaradi vsega tega menimo, da so „Nevarna razmerja“ lahko neposredna iztočnica za živo in tehtno debato.

Potem se je začela debata.

(Sledi.)

Vinko Telič še vedno v zaporu

Lani smo poročali, da je bil v Ljubljani 16. oktobra aretiran Vinko Telič, slovenski izseljenec, ki je postal avstrijski državljani in si ustvaril v Letini pri Pliberku svoj dom. Med vojno je bil domobranec. Sedaj je v preiskovalnem zaporu v samici že več kot tri mesece in je obtožen hudodelstva zoper civilno prebivalstvo in vojnega hudodelstva zoper vojne ujetnike.

Sodišče je zbralo že okoli 40 prič. On pa ne more navesti nobene, ker so partizani vse pomorili. Priče, ki jih vabi sodišče, morajo pričati tako, kakor jim je ukazano. Ena priča tega ni hotela storiti in so jo toliko časa nadlegovali in silili, da je napravila samomor in se obesila. Priče iščejo tudi po Notranjskem in na Primorskem.

Tudi avstrijski listi pišejo precej o Teličevi aretaciji in obtožbi. Urednik lista Kleine Zeitung v svojem članku z dne 7. januarja poziva avstrijske oblasti, da bi se morale bolj zavzeti za svojega državljana; tako tudi avstrijski generalni konzul in konzul v Ljubljani.

K d o j e V i n k o T e l i č

Bil je v Rupnikovem bataljonu. Ostal je na Koroškem. Poročil se je v St. Michaelu. Kot politični begunec se ni udeleževal v politiki. Sodeloval je v pevskem zboru „Gallus“ v Celovcu in je večkrat v zborom potoval v Slovenijo.

Žrtev revolucije v knjigi „Loška dolina“ opisuje:

Na strani 12: meseca julija 1942 so ubili in vrgli v jamo Kozlovko Andreja Mulca iz Kozarišč (polbrat Vinka Teliča).

Na strani 18: februarja 1943 so ubili na Knežji njivi Andreja Teliča iz Kozarišč (Vinkovega očeta).

Na strani 48: na seznamu vrnjenih iz Vetrinja in pobitih: Mulc Janez (brat Andreja), v resnici ubit v Ilirski Bistrici na Pri-Primorskem) — Telič Stanko (brat Vinka).

POLDE LAH – „kovač“ – 60-letnik

Kar prehitro je minulo 10 let, ko smo mu čestitali k 50-letnici. 15. marca letos je naš zvesti soborec „Kovač“ izpolnil 60 let v krogu svoje žene Fanike, otrok in vnukov.

Polde je bil med prvimi, ki so se pridružili sedemnajstorigi „Prve Ilegale — štajerskemu bataljonu“.

Iz Vetrinja je bil vrnjen in ko so jih z vlakom peljali v smrt — Kočevski Rog, je v zgodnjih jutranjih urah skočil iz vlaka ter se po velikih težavah in skrivanju rešil v Italijo.

Našemu „Kovaču“ želimo vse dobro. Polde, Bog te živi!

Naši podpiranci pišejo

Spoštovani!

Vesele božične praznike naj vam in vašemu društvu prinese novo rojeni Jezušček, da bi bili vsi srečni. Za Novo leto pa, da bi ga celo leto v zdravju preživljali, to Vam vsem želiva z bratom. Prejela sem Vaše darilo, za katerega se Vam najlepše zahvalim.

(Če bi mogel, bi preslikal to pismo, kajti pisava je tako tresoča, da vem, koliko je ta oseba trpela, ko je to pisala.)

Dragi soborci!

Iskrena hvala za darilo. Želim Vam zadovoljne božične praznike in srečno Novo leto in vas vse toplo pozdravljam, soborec N. N.

Vsem skupaj želim vesele Božične praznike in srečno Novo leto 1982, da bi jih zdravi in veseli preživeli, to Vam iz srca želi N. N.

Dragi soborec!

Iskrena hvala za božične pozdrave in bogati ček. Blagoslovljen Božič in srečno Novo leto želi vsem soborcem vdani N. N.

V Novem letu 1982 Vam vsem želim mnogo sreče in zdravja. Zahvalim se Vam za ček. Vas vse skupaj lepo pozdravljam N. N.

Dragi prijatelj!

Vašo pošto sem prejel in priloženo v njem. Za vse se lepo zahvaljujem. Zelo sem zaskrbljen, kako bi mogel vsaj nekaj povrniti vsem tistim, kateri prispevajo k temu. Odločil sem se, da bi dal za eno mašo, za vse Vas, ki prispevate k temu darilu. Da bi Vam ljubi Bog dal zdravja in še mnogo srečnih let v daljni tujini. Pri nas se imamo po navadi, za naju je bolj

žalostno, ker na kmetijo pri nas noče biti nobeden mladih. Posebno pa ne v takem kraju kot smo mi. Pri nas je kraj hribovit in sploh kraški svet, da moramo zemljo ročno obdelovati. Tako da naša bodočnost bolj slabo kaže. No pa prepustimo to vse času. Vesele praznike soborec N. N.

Mislím da zgornjim vrsticam ni potreben noben komentar.

I. P.

IZ DRUŠTEV

PREDSEDNIŠKO POROČILO ZA 25. OBČNI ZBOR TABORA S. P. B. CLEVELAND. — 26. DECEMBRA 1981.

Spoštovani soborci, člani naše organizacije!

Zelo hitro je minilo leto od zadnjega občnega zbora, kar smo se zbrali na tem mestu in delali načrte za novo poslovno dobo, da bi organizacija čim bolj uspevala v svojem naporu za doseg ciljev, za katere se trudi in za kar je bila ustanovljena. Naša ideološka borba še ni končana in kot izgleda še kmalu ne bo. Namesto enega nasprotnika — komunistov v domovini in njihovih agentov tu —, se moramo boriti še proti takozvanim „pomirjevalcem“, ki se na vse načine trudijo, da bi uničili obstoj naše organizacije. Dokaz za to je njihov napor za preprečitev proslav — obletnic pokola Slovenskih Domobrancev in Četnikov, osebni napadi na posamezne člane TABORA z vsemogočimi priimki in lažmi. Naši uspehi na ideološkem, družabnem in finančnem polju jim ne gredo v račun. Ni jim po volji ogromna udeležba zavednih Slovencev na naših spominskih proslavah in na družabnih prireditvah. Zagotavljamo jim, da bo njih razdiralno delo brez vsakega uspeha, dokler bo živela le še peščica prekaljenih borcev, ki so šli skozi vse strahote komunistične revolucije.

„Naša borba zato je sveta, dokler gruda ni oteta...“

Ideja, ki je zahtevala na tisoče žrtev najbolj zavednih Slovencev z očetom in hkrati glavnim poveljnikom Slovenskega Domobranstva na čelu, bo živela v srcu nas vseh, ki smo preživeli veliko tragedijo naše drage domovine.

Pobili so Domobrance, toda ideje in prepričanja niso mogli. Danes, po tolikih letih, smo vsi, ki smo preživeli vso gnusobo komunističnih prevar, prepričani, da je bila naša borba za resnično svobodo slovenskega naroda pravilna in pravična. Poštenjak temu ne more oporekati. Kjerkoli se je razbohotil komunizem v teh dneh, vlada s trdo roko, svobode ni... Naša dolžnost je, razgaljati njih laži ob vsaki priliki in hkrati braniti pravilnost naše borbe.

Vsem odbornikom se iskreno zahvalim za vso pomoč in sodelovanje, še prav posebno pa tajniku in blagajniku, kakor tudi vsem članom, ki so na

kakršenkoli način pomagali k našemu uspehu. Ostanite nam zvesti še vnaprej.

Z borčevskim pozdravom

BOG — NAROD — DOMOVINA

Ivan Hočevar — predsednik.

16. decembra 1981.

Udeležencem krajevnega občnega zbora Tabor-a S. P. B., Cleveland, Ohio.

Dragi prijatelji — soborci:

Vsem skupaj in vsakemu posebej iskren pozdrav. Rad, zelo rad bi bil med vami, da bi tako skupaj modrovali in kovali načrte za bodoče dni. Če nisem že osebno med vami, sem pa v mislih z vami. Ob tej priliki čutim dolžnost, da se Vam vsem, tako v svojem osebnem imenu, kot v imenu glavnega odbora iskreno zahvalim za vse, kar ste storili za organizacijo v tem letu. Kot vsako leto osorej ste stali na braniku, bili ste vedno steber — mogočna opora organizacije. Prepričan sem, da se dobro zavedate vsi, kot se jaz, da bo organizacija živela in delovala za ideale, zaradi katerih je bila ustanovljena, toliko časa, dokler bodo krajevne organizacije in društva ostale močne. Mnogo let je poteklo od tedaj, ko smo prav v Clevelandu naredili prve korake za ustanovitev organizacije, ki je naša in ki ima temelje na junaških dejanjih naših padlih in pobitih bratov. Šli smo skozi mnoge viharje, mnogim smo bili in smo še trn v peti, toda organizacija živi in deluje, ker v njej delujejo idealisti kot ste vi in ker so naši cilji isti kot so bili našim nepozabnim slovenskim domobrancem.

Bratje, le tako naprej, bodite ponosni na vaše delo in na uspehe in ne pozabite, da je naše prijateljstvo in naša povezava v organizaciji podpisano s krvjo naših najboljših.

BOG — NAROD — DOMOVINA

Vaš vdani

France Grum

TABOR S. P. B., CLEVELAND, OHIO.

Vašemu občnemu zboru iskren pozdrav.

Kljub temu, da se časovno umikamo od časa revolucije, je zelo lepo, ko se zopet srečamo in ubujamo spomine. Po 36 letih Vetrinjske tragedije in pokola domobrancev še vedno živi naša preteklost. V domovini se razni čučki še vedno zaganjajo v nas. In zakaj? Naša organizacija jim je trn v peti. Brez „Tabora“ in naše organizacije bi bila samo njihova verzija niso mogli infiltrirati. Zato tako zaletovanje v nas. To pa nas najmanj moti. Čim bolj nas napadajo, tem bolj moramo biti ponosni, da smo del tisočev revolucije, ker politična emigracija žal ni storila kaj več kot čakala, da bo „zgodovina prinesla resnico“. In če jo ne bo nihče zapisal, kakšna bo njena sodba?

Kdor zasleduje pisanje iz Slovenije, ali zanimanje tam za emigracijo, mu ni težko ugotoviti, da je „Tabor“ najbolj sporna organizacija, katere

v kočevskih gozdovih in drugod pomorjenih in da ostanemo to, kar smo bili. Poti nazaj ni!

Vsi se zavedamo, kako je važna organizacija „Tabor“ v Clevelandu, ki je in je vedno bila steber naše organizacije v vseh ozirih. In dokler boste v Clevelandu vzdržali, tako dolgo homo kot organizacija živeli. Zato je vaš občni zbor posebnega pomena in upamo, da boste še v naprej ostali na postojanki Orlovega vrha.

Z željo, da bo občni zbor uspešen, vam želim mnogo uspeha in vse člane in navzoče iskreno pozdravljam.

BOG — NAROD — DOMOVINA

Florijan Slak,
t a j n i k .

NAŠI MRTVI

† Jože Žnidaršič

Soborec Jože Žnidaršič, podpredsednik D. S. P. B. Tabor - Cleveland, je umrl 15. januarja 1982 v Clevelandu. Svoječasno je bil v Argentini in je umrl star šele 58 let.

(Na grobu Jožeta Žnidaršiča, 19. Januar 1982.)

Dragi Jože!

Ko stojimo ob tvoji sveži gomili, mi tvoji bratje — Slovenski Domobranci, združeni v organizaciji Zveze „TABOR“ S. P. B., katere član si bil tudi Ti, tako ponosen nanjo, Ti z borbenim glasom in v ideji, za katero je bilo tvoje dolensko srce, OBLJUBLJAMO še trdnejšo povezanost v borbi proti zlu komunizma, in za ohranitev čiste domobranske ideje, za katero si bil Ti tako velik IDEALIST.

Oče lepe in ponosne slovenske družine, katero si s pomočjo svoje dobre žene Vere vzgojil v močnem duhu vere in slovenstva, kar je Tebi v čast, nam pa v zgled zavednega Slovenca.

Tvoji čuvarji, tvoji bratje Slovenski Domobranci, Mučeniki, pobiti pred 36. leti, katero število je bilo preko 15.000, Te v svojih glasovih, in z glasom Pravičnega kličejo in pričakujejo.

Dragi Jože, dovršil si svoje delo, določeno od Vsemogočnega; pridi k tvojim bratom Slovenskim Domobrancem, kjer biva le ljubezen, do BOGA NARODA in DOMOVINE.

V imenu Zveze „TABOR“ in krajevnega Društva „TABOR“ Slovenskih Protikomunističnih Borcev v Clevelandu, katere član je bil pokojni Jože, izrekamo naše globoko sožalje Veri, ženi pokojnega Jožeta, sinovom, hčeram in ostalim sorodnikom.

Tebi dragi Jože, pa naj BOG podari večno srečo in mir.

Tvoji soborci Domobranci in prijatelji TABORA iz Clevelanda.

✦ Ivan Hočevar

Prejeli smo sporočilo, da je 12. januarja 1982. nepričakovano umrl v bolnišnici v Lanusu g. Ivan Hočevar in bil pokopan na pokopališču v Avellanedi — Argentina.

Pokojni Ivan je bil doma iz Grosuplja in je bil star 73 let.

Naj Ti bo lahka argentinska zemlja.

✦ Roman Bat

Po daljši bolezni je 14. februarja 1982 v Buenos Airesu preminul začet od srčne kapi g. Roman Bat — star 70 let.

Pokojni Bat je bil bivši jugoslovanski aktivni častnik ter je bil za časa revolucije pri slovenskih četnikih.

Soboreu Romanu želimo miren počitek v tuji zemlji; ženi gospej Danili in hčerki z družino naše iskreno sožalje!

✦ Ludvik Štancer

Po dolgi bolezni nas je 14. februarja 1982. zapustil g. Ludvik Štancer v Lanusu — star 84 let.

Požrtvovalnejega javnega delavca bomo ohranili v lepem spominu.

✦ Jožica Tušek roj. Tomazin

Po težki in dolgi bolezni je umrla 13. februarja 1982. gospa Jožica Tušek roj. Tomazin v Ramos Mejía — vel. Buenos Aires — stara šele 43 let. Naslednji dan je bila pokopana na pokopališču v Villegas.

Pokojna gospa izhaja iz znane družine Tomazin doma iz Logatca. Družini in sorodstvu naše iskreno sožalje!

PREJELI SMO

THE SOUTH SLAV JOURNAL, Summer 1981, Vol. 4 No. 2 — 7 Chesterford Gardens, London NW3 7DD — Editorial Board: N. Marčetić MA, U. Loring MA, Dr. Ljubo Sirc, M. Davis ALA, Z. Antić — Subscription Rate: The United Kingdom & 8, Europe & 9, Rest of the World \$ 21 (sea mail) \$ 23 (air mail). — CONTENTS: Editorial. News. Articles: Steven L. Burg: Yugoslavia without Tito, Prospects for Stability (I). Kenneth Duke: German Foreign Policy in South and South East Europe 1942-1945 (II). Milivoje Sudjić: „Top Secret“. Rudolf Perhinek: An Inter-

view with Neđić. Ljubo Sirc: A Grand Tour of Europe (V). Documents: The Indictment of Gorko Djogo. The Ballad of the Emperor's Head. Letters to the Editor: R. Oraški. Book Reviews: Stefanos Sarafis: ELAS, Greek Resistance Army; Svetozar Vukmanović-Tempo: Borba za Balkan, by Elisabeth Barker. Bogo Grafenauer et al: Zgodovina Slovencev, by Joseph Velikonja. Hugh and Christopher Seton-Watson: The Making of a New Europe: R. W. Seton-Watson and the Last Years of Austria-Hungary, by Mark Wheeler. Sir Fitzroy Maclean: Josip Broz Tito, A Pictorial Biography, by David Floyd. Borivoje M. Karapandžić: The Bloodiest Yugoslav Spring 1945 — Tito's Katyns and Gulags, by Oscar Gruenwald. Periodical Reviews: (Med 44 drugimi listi, ki se pečajo z vprašanji Jugovzhodne Evrope, je s primernim komentarjem zopet omenjen tudi naš TABOR.) Notes on Contributors. (Predstavljenih je 9 sodelavcev pričujočega zvezka.) Books and Periodical received. — Ne utrudimo se poudarjati, da brez te revije ne more biti nihče, ki se za naše politične in družbene probleme pretklosti in sedanosti resno zanima. Z ozirom na kakovost in dokumentiranost časopisa je zgoraj omenjena letna naročnina vse prenzika.

NA UREDNIŠKI MIZI

V angleščini pisana knjiga Rev. Mirka Kozine „Slovenia, land of my joy and my sorrow“, je, kakor so dokazali odmevi in potrdile knjižne ocene, dosegla silen uspeh. Tako smo tudi mi prejeli vrsto pobud, da bi knjiga izšla tudi v slovenščini za tisti pretežni del našega naroda v zdomstvu in domovini, ki angleščine ne obvlada. Ker bi pod današnjimi gmotnimi razmerami bilo silno težko — če ne sploh nemogoče — te vrste knjigo založiti, tiskati in izdati, nam je Rev. Mirko Kozina blagohotno odstopil svoj slovenski prevod, da ga v nadaljevanjih prinesemo kot prilogo v našem glasilu. Še več! Za slovensko verzijo je dostavil še nekatera dopolnila, ki jih je angleška izdaja lahko brez škode pogrešala, ki pa so za slovenskega bralca — in predvsem za slovensko zgodovino — močno pomembna in posebej privlačna. — Rev. Mirku Kozini se za blagohotno naklonjenost toplo zahvaljujemo in smo veseli in ponosni, da bo njegova „Slovenija, dežela moje radosti in bolečine“, začnši z današnjo številko, v nadaljevanjih izhajala v našem glasilu, pa tudi prepričani, da bo tudi slovenski prevod tega pomembnega zgodovinskega dokumenta dosegel uspeh kot njegov angleški izvirnik. Saj bo zaradi vsebine in privlačnega prikazovanja dogodkov predvsem naš mladi rod v zdomstvu in domovini dojemal z vso neizbežnostjo najtežje obdobje zgodovine njegovih prednikov in iz nje izluščil nedvomne napotke za svoj pohod v bodočnost. —

DAROVALI SO

ZA ZAVETIŠČE: (v pesih)

Od 16. 12. 1981. do 15. 2. 1982.

Marinšek Saša	50.000
Inž. Švigelj Teodor	100.000
Škulj Ela	100.000
Jakoš Janez	26.000
Miklič Jcže	26.000
Zakrajšek Jože	26.000
Janežič Janez	6.000
Jančič Anton	6.000
Kržišnik Jože	6.000
Filipič Marjan	500.000
Rant Franc	300.000
Žgajnar Jože	100.000
Kranjc Gabriel	200.000
N. N., Zavetišče	272.000
Oblak Franc	52.000
Zbirka odb. Zav. (17. 1. 82.)	40.000
Borštnik Maks	120.000
Rajer Simon	70.000
Šerko Daniel	120.000
N. N., Argentina	300.000
Zakrajšek Jože	100.000

ZA GRADNJO:

Matevžič Janez	600.000
V spomin na pok. starše: Buda Stanko in Anica roj. Cotič	100.000
V spomin na pok. Ksenijo Rupnik Dr. Kociprovo: Dr. Debeljak T. — družina	100.000
V sp. na pok. Toneta Košir: Intihar Matko	150.000
V sp. na pok. Viki Stefančič: Škerbec Jože	50.000
V sp. na Jožeta Žnidaršič: Intihar Matko	150.000
Podlogar Jože	100.000

V spomin na pok. Vinka

Tomazin:

Tomaževič Lovro

100.000

V spomin na pok. Jožico Tu-
šek roj. Tomazin:

Tomaževič Ivanka

50.000

v dolarjih:

V sp. na p. Zinko Rupnik:

Zajec Milan

20

V spomin na pok. Ksenijo
Rupnik Dr. Kociprovo:

Zajec Milan

20

V spomin na pok. Ivanko
Pograjc:

Albina Osenar, USA dol.

1.000

TISKOVNI SKLAD TABOR:

v pesih:

Rev. P. M.

20.000

Rev. M. J.

20.000

Prod. pes. šte. Tabora

20.000

Kinkel Rajmund

20.000

Prodaja vez. Tabor

100.000

Lavrih Ivan

50.000

Prod. knjige (Slov. Kozina)

120.000

Prod. pos. šte. Tabora

12.000

Amon Janez

100.000

Krajnik Anton

10.000

Rev. Mazora Mirko

30.000

v dolarjih:

Mrak Stanko

6

B. S., Avstralija

6

Prod. 5 vezanih Taborov

100

Perko Ludvik

5

Rev. M. K.

250

Mestnik Jože (cruzeiros) ..

400

INVALIDSKI SKLAD TABOR:

Vavpetič Blaž — družina

8

Domobranci iz „Belokranj-
skega večera“

30

Veider Edi	20	Dejak France	20
Poljanec Jože, Montreal ...	6	Zajec Milan	20
N. N., Hamilton	50	Kolarič Rudi st.	20
Ob smrti <i>Jožeta Žnidaršič</i> :		Oreh Filip	20

Vsem: Opozarjamo, da je med str. 64 in 65 vložena priloga „TABORA“: „Slovenija, dežela moje radosti in bolečine“, prevod knjige, ki jo je v angleščini napisal rev. Vladimir Kozina.

V S E B I N A

Siempre iguales	49
Vedno enaki	50
Pričetki narodne borbe za samoohranitev	50
Razmišljanje o stalinizmu (T. S.)	54
Važno dopolnilo (Lic. I. Korošec)	58
Kdo nam je zapravl Korotan?	59
Ponižanim in užaljenim (Ratko Šušteršič)	60
Jože Javoršek — samotni jezdec (EPK)	62
Vinko Telič še vedno v zaporu	74
Naši možje	75
Naši podpiranci pišejo (I. P.)	75
Iz društev	76
Naši mrtvi	78
Prejeli smo	79
Na uredniški mizi	80
Darovali so	III

